

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 24 lipca 2002 r.

35662

RPO-411768-VIII-DU/02

Pan prof. dr hab.
Jerzy Hausner
Minister Pracy i Polityki Społecznej
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne skargi od osób ubiegających się o ustalenie stopnia niepełnosprawności własnej lub dziecka. Skargi te najczęściej dotyczą przewlekłości postępowania orzekającego, braku rzetelnej i pełnej informacji o przebiegu postępowania, zasadności ustaleń merytorycznych w orzeczeniu i wskazaniach. Jako niedostateczna oceniana jest, także przez Rzecznika, informacja o przysługujących środkach odwoławczych i obowiązujących w tym względzie terminach. Zdarza się, że odwołania od orzeczeń, szczególnie zespołów powiatowych, zainteresowani kierują do Rzecznika Praw Obywatelskich zamiast do właściwej instancji odwoławczej.

Obywatele w pismach do Rzecznika wskazują również na nadmierny formalizm postępowania przed zespołami ds. orzekania o niepełnosprawności. Niejednokrotnie organy te nie respektują dokumentacji medycznej i innej, sporządzonej w innym celu niż orzeczenie o niepełnosprawności np. ustalenia niezdolności do pracy przez lekarza orzecznika ZUS lub sąd w postępowaniu odwoławczym od decyzji ZUS itp. Uciążliwości z tym związane najbardziej dotyczą osób ciężko chorych, upośledzonych lub posiadających dysfunkcje organizmu ograniczające sprawność funkcjonowania. Problem ten był już sygnalizowany Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej w wystąpieniu Rzecznika z 12 października 2000 r. i w późniejszych kontaktach. Wprawdzie sprawa wzajemnego

udostępniania i uznawania dokumentacji w postępowaniu przed organami orzekającymi o niepełnosprawności, a lekarzami orzecznikami ZUS i innymi organami orzekającymi o niezdolności do pracy, znalazła zrozumienie u Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i przełożyło się to na odpowiednie działania, jednak wydaje się, że w tym zakresie jest jeszcze wiele do zrobienia.

W obecnym wystąpieniu do Pana Ministra chciałbym zwrócić szczególną uwagę na problem przewlekłości postępowania orzekającego. Z różnych regionów Polski od dawna napływają niepokojące sygnały, że obywatele wiele miesięcy oczekują na rozpatrzenie ich wniosków o ustalenie niepełnosprawności. Najczęściej jest to spowodowane brakiem środków finansowych na działalność orzeczniczą. W ubiegłym roku Biuro Rzecznika wystąpiło do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, na którego terenie działa jeden z bardziej niedofinansowanych powiatowych zespołów, o przyznanie dotacji na zintensyfikowanie jego działalności i nadrobienie poważnych zaległości. Zwróciłem się też do Wicepremiera - Ministra Finansów, osobiście przedstawiłem problem Panu Ministrowi i Pani Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Województwu warmińsko-mazurskiemu przyznano w 2002r. niewielkie dodatkowe środki finansowe na wydatki związane z organizacją i utrzymaniem powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, ale okazuje się, że w innych województwach np. małopolskim sytuacja jest równie dramatyczna. Np. z pisma obywatela i dołączonego postanowienia Zespołu w Nowym Targu wynika, że czas oczekiwania na podjęcie sprawy, dotyczącej w tym przypadku orzeczenia niepełnosprawności dziecka, wynosi 10 miesięcy.

Na zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności ustawodawca nakłada nowe zadania w sferze orzekania - orzecznictwo o niepełnosprawności dzieci - oraz w innych sferach np. wydawanie orzeczenia i opinii w celu uzyskania karty parkingowej (art.8 ust.5 Prawa o ruchu drogowym) itp. Na realizację dotychczasowych i nowych zadań nie przydziela się jednak zespołom wystarczających środków finansowych. Wobec takiej sytuacji wyznaczanych jest tyle posiedzeń zespołów orzekających, ile można w danej chwili sfinansować. Powoduje to, że ilość wniosków oczekujących na załatwienie systematycznie rośnie, skutkiem tego dochodzi do znacznego przekroczenia terminów przewidzianych na ich rozpatrzenie w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

Zgodnie z obowiązującym w tym zakresie art. 35 § 3 k.p.a. załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, zaś w postępowaniu odwoławczym - w ciągu miesiąca od dnia otrzymania odwołania. Wskazane terminy załatwienia sprawy administracyjnej nie mają charakteru instrukcyjnego, lecz są ustawowymi terminami maksymalnymi. Mogą być one przedłużane zatem wyłącznie na zasadach określonych w art. 36 § 1 k.p.a., co oznacza, iż o każdym przypadku niezakończenia sprawy w terminie określonym art.35 § 3

k.p.a. organ administracji obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy.

Odnosząc powyższe zasady rządzące terminami załatwienia spraw administracyjnych do niewątpliwie przewlekłej działalności zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności zauważyć należy, że brak wystarczających środków finansowych na działalność tych zespołów nie jest przesłanką, która z punktu widzenia k.p.a. usprawiedliwia ową przewlekłość. Obywatel ma prawo oczekiwać, iż państwo nakładając na niego szereg obowiązków, w tym także obowiązek wylegitymowania się określonym orzeczeniem o niepełnosprawności niezbędnym w jego życiowych sprawach, zorganizuje w taki sposób działalność swojego aparatu, aby sprawa obywatela została załatwiona w rozsądnym terminie. Należy bowiem pamiętać, że żądanie załatwienia sprawy w owym rozsądnym terminie jest prawem obywatela, któremu po stronie organu administracji odpowiada stosowny obowiązek. W konsekwencji uchylenie się od realizacji tego obowiązku może na gruncie prawa cywilnego rodzić po stronie administracji publicznej odpowiedzialność odszkodowawczą. W szczególności w uchwale z dnia 28 września 1990 r. (sygn. akt III CZP 33/90, OSNCP z 1991 r., Nr 1, poz.3) Sąd Najwyższy przyjął, że zwłoka w załatwieniu sprawy w terminie określonym w art. 35 § 3 k.p.a. może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę na podstawie art. 417 k.c. Również więc i tę okoliczność trzeba mieć na uwadze oceniając aktualną działalność zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Przedstawiając powyższe informacje chcę wyrazić swoje zaniepokojenie sytuacją istniejącą w orzecznictwie o niepełnosprawności. Problemy, z jakimi w procesie orzekania, spotykają się obywatele wymagają pilnego rozwiązania. Nie do zaakceptowania jest bowiem to, że przewlekłość postępowania orzekającego, spowodowana brakiem pieniędzy, uniemożliwia osobom oczekującym na orzeczenie o niepełnosprawności (często powtarzne) skorzystanie, we właściwym czasie, z ulg i świadczeń przewidzianych dla niepełnosprawnych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu niepełnosprawnych i innych przepisach prawa.

Zwracam się zatem do Pana Ministra o wnikliwe przeanalizowanie wszelkich aspektów zasygnalizowanej sprawy, szczególnie pod kątem obowiązku przestrzegania przez organy władzy publicznej konstytucyjnych praw obywatelskich i praw strony w postępowaniu administracyjnym. Uważam, iż konieczne jest przydzielenie zespołom orzekającym takich dodatkowych środków finansowych z budżetu państwa, które umożliwią realizację zadań i obowiązków nałożonych przepisami prawa. W przeciwnym przypadku zadania winny ulec ograniczeniu, tak aby, przy obecnym stanie finansów, zapewniona była ich terminowa realizacja.

Uwagi powyższe przekazuję Panu Ministrowi stosownie do art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj. Dz.U. z 2001r. Nr 14, poz. 147). Będę wdzięczny za informacje o podjętych przez Pana Ministra działaniach w celu

dostosowania terminów załatwiania spraw przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności do ogólnie obowiązujących standardów.

Z wyrazami szacunku

/-/